

ΚΡΗΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η υπόθεση του Ερωτόκριτου: Βρισκόμαστε στην προχριστιανική Αθήνα, κάστρο της εποχής όμοιο με τα ιπποτικά που δέσποζαν στη Δύση. Εκεί ζει ο βασιλιάς Ηράκλης και η γυναίκα του που, αφού έμειναν πολλά χρόνια χωρίς παιδί, φέρνουν στον κόσμο μια κόρη, την Αρετούσα, την οποία ερωτεύεται ο Ερωτόκριτος (το όνομά του το βρίσκουμε και ως Ρωτόκριτος ή Ρώκριτος), γιος του συμβούλου του βασιλιά Πεζόστρατου. Ο νέος ομολογεί την αγάπη του στον φίλο και σύμβουλό του Πολύδωρο. Έπειτα μεταμφιεσμένος τραγουδάει καντάδες κάτω από τα παράθυρα της Αρετούσας. Ο βασιλιάς το μαθαίνει και βάζει τέλος στις νυχτερινές αυτές συναντήσεις. Η Αρετούσα ερωτευμένη με τον άγνωστο τραγουδιστή ομολογεί τα αισθήματά της στη νένα της, τη Φροσύνη. Ο Ερωτόκριτος κάνει με τον φίλο του Πολύδωρο ένα ταξίδι στον Έγριπο (παραφθορά του Εύριπος, δηλαδή στην Εύβοια) για να διασκεδάσει τη θλίψη του. Στη διάρκεια της απουσίας του η Αρετούσα ανακαλύπτει το πορτρέτο της στο δωμάτιο του Ερωτόκριτου και του στέλνει μήλα για δώρο και για να του εκδηλώσει την αγάπη της. Στη συνέχεια ο βασιλιάς οργανώνει έναν αγώνα για να διασκεδάσει την κόρη του. Ο αφηγητής περιγράφει λεπτομερώς τις μονομαχίες, ιδιαίτερα εκείνη του Κρητικού με τον Καραμανίτη (που συμβολίζει τη σύγκρουση των Κρητών με τους Τούρκους). Ο Ερωτόκριτος νικά στον αγώνα και παίρνει το στεφάνι από το χέρι της Αρετούσας. Παίρνει τότε το θάρρος κι εκμυστηρεύεται το αίσθημά του στον πατέρα του πειθοντάς τον να ζητήσει το χέρι της κόρης από τον βασιλιά. Ο Πεζόστρατος ζητεί από τον βασιλιά το χέρι της Αρετούσας για τον γιο του, όμως ο Ηράκλης εξοργισμένος από την αλαζονεία ενός κοινού θνητού διώχνει τον Πεζόστρατο, εξορίζει τον γιο του και φυλακίζει την Αρετούσα που δε δέχεται να παντρευτεί κανένα από τα αρχοντόπουλα. Τρία χρόνια μένει φυλακισμένη, γιατί αποκρούει την πρόταση γάμου του βασιλόπουλου του Βυζαντίου, που της επαναλαμβάνει κάθε μέρα ο πατέρας της. Αχώριστοι φίλοι των δύο νέων είναι ο Πολύδωρος και η Φροσύνη που παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της υπόθεσης. Αργότερα κηρύσσεται πόλεμος εναντίον του βασιλιά των Βλάχων, στον οποίο έρχεται και πολεμά με γενναιότητα ο Ερωτόκριτος μεταμφιεσμένος σε μαύρο με τη βοήθεια ενός μαγικού υγρού. Στη μάχη σώζει τον βασιλιά και δέχεται να μονομαχήσει με τον Άριστο, ανεψιό του βασιλιά των Βλάχων, τον οποίο και σκοτώνει. Ο Ερωτόκριτος ζητεί για αμοιβή του να παντρευτεί την Αρετούσα, που δεν τον αναγνωρίζει στην αρχή, γι' αυτό αρνείται. Στο τέλος όμως γίνεται η αναγνώριση χάρη στο μαγικό υγρό που του ξαναδίνει τη μορφή του και οι νέοι παντρεύονται και ζουν ευτυχισμένοι.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟ ΤΟΥ Β. ΚΟΡΝΑΡΟΥ

ΠΟΙΗΤΗΣ

*Του Κύκλου τα γυρίσματα, που ανεβοκατεβαίνουν,
και του Τροχού, που ώρες ψηλά κι ώρες στα βάθη πηαίνουν·
και του Καιρού τα πράματα, που αναπαημό δεν έχουν,
μα στο Καλό κ' εις το Κακό περιπατούν και τρέχουν·
και των Αρμάτων οι ταραχές, όχθρητες, και τα βάρη,
του Έρωτος οι μπόρεςες και τση Φιλιάς η χάρη·
αυτάνα μ' εκινήσασι τη σήμερον ημέραν,
ν' αναθιβάλω και να πω τά κάμαν και τά φέραν
σ' μιá Κόρη κ' έναν 'γουρο, που μπερδευτήκα ομάδι
σε μιá Φιλιάν αμάλαγη, με δίχως ασκημάδι. Α ,στ. 1-10 [...]*

*Ήρχισε και μεγάλωνε το δροσερό κλωνάρι,
και πλήθαινε στην ομορφιά, στη γνώση, και στη χάρη.
Εγίνηκεν τόσο γλυκειά, που πάντοθ' εγρικήθη
πως για να το 'χου θάμασμα στον Κόσμον εγεννήθη.
Και τ' όνομά τση το γλυκύ το λέγαν Αρετούσα,
οι ομορφιές τση ή[σα]ν πολλές, τα κάλλη τση ήσαν πλούσα.
Χαριτωμένο θηλυκό τως το 'καμεν η Φύση,
και σαν αυτή δεν ήτονε σ' Ανατολή και Δύση.
Όλες τσι χάρες κι αρετές ήτονε στολισμένη,
ευγενική και τακτική, πολλά χαριτωμένη. Α στ. 57-66 [...]*

*Ήτονε δεκοκτώ χρονών, μα 'χε γερόντου γνώση,
οι λόγοι του ήσανε θροφή, κ' η ερμηνειά του βρώση.
Και τ' όνομά του το γλυκύ Ρωτόκριτον ελέγα,
ήτονε τσ' αρετής πηγή και τσ' αρχοντιάς η φλέγα*

κι όλες τσι χάρες π' Ουρανοί και τα 'σπρη εγεννήσαν,
μ' όλες τον εμοιράνασι, μ' όλες τον εστολίσαν.

Α, στ. 79-84 [...]]

Κι αγάλια-αγάλια η Πεθυμιά μ' ήβανεν εις τα βάθη,
κ' ήκαμε ρίζες και κλαδιά, κλώνους και φύλλα κι ά'θη.
Και πλήθυνε την Πεθυμιάν το κουζουλό μου αμμάτι,
κ' ήρχιζεν κ' εστρατάριζεν, κ' εσιγανοπορπάτει.
Το σιγανό, με τον Καιρόν, προθυμερόν εγίνη,
κ' ήβανε ο Έρωτας κρουφά τα ξύλα στο καμίνι.
Κι ωσάν από μικρόν αβγό πουλί μικρόν εβγαίνει,
τρεμουλιασμένο κι άφαντο, και με Καιρόν πληθαίνει,
κάνει κορμί, κάνει φτερά, κάθ' ώρα μεγαλώνει,
και πορπατεί, χαμοπετά, φτερούγια του ξαπλώνει,
κι απ' άφαντο κι από μικρό, που'τον όντεν εφάνη,
κορμί, φτερά, και δύναμη, και μεγαλότη κάνει-
το ίδιο εγίνη κ' εις εμέ, στην άπραγή μου νιότη.

Α, στ. 301-313 [...]]

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ [φίλος του Ερωτόκριτου]

Λέγει του· "Εγώ δεν τ'όθελα, να πάγεις εις τα ξένα,
ουδέ μακρά να ξοριστείς ποτέ δίχως μου εμένα.
Μα όπου βρεθείς, να'μαι κ' εγώ, κι όπου κι αν πας, να μ' έχεις
σύντροφον, και τη γνώμη μου καλά την-ε κατέχεις.
Μα επει' κι ορίζεις κ' έτσι θες στη Χώρα ν' απομείνω,
να σ' αλαφρώνω με γραφές το λογισμόν αυτείνο,
214τάσσω σου κι όλον τον καιρόν άλλο να μη γυρέψω,
μα σ' ό,τι μάθω, σ' ό,τι δω, μαντάτο να σου πέψω.
Και καταπώς τα πράματα αλλάσσουν και περνούσι,
τα γράμματά μου να'ρχονται, να σου τα 'μολογούσι.
Κι άμε, και μην πρικαίνεσαι, θώρειε καλά ίντα κάνεις,
μη βάνεις λογισμούς κακούς, κι άδικα ν' αποθάνεις.
Και με Καιρόν οι δυσκολιές ολπίζω να τελειώσουν,
να πάψουσιν οι ταραχές και τ' άγρια να μερώσουν.
Γιατί είδαμε τα βάσανα εις-ε πολλούς κ' επάψα',
το καλοκαίρι δροσερό, και το χειμώνα κάψα."

Γ, στ. 1667-1682 [...]]

ΠΟΙΗΤΗΣ

«Κ' εγώ δε θε να κουρφευτώ κι αγνώριστο να μ' έχου
μα θέλω να φανερωθώ, κι όλοι να με κατέχου
Βιτσέντζος είν' ο ποιητής και στη γενιά Κορνάρος
που να βρεθή ακριμάτιστος, σα θα τον πάρη ο Χάρος.
Στη Στείαν εγεννήθηκε, στη Στείαν ενεθράφη,
εκεί 'καμε κι εκόπιασεν ετούτα που σας γράφει.
Στο Κάστρον επαντρεύτηκε σαν αρμηνεύγει η φύση,
το τέλος του έχει να γενή όπου ο Θεός ορίση»

[τελευταίοι στίχοι του έργου]

Η κρητική αναγέννηση , προτού καταποντιστεί , έδωσε δυο καρπούς που θα ήταν αρκετοί για να τιμήσουν τόπους πολύ μεγαλύτερους από αυτό το νησί. Μια έντονη προσωπικότητα , τον Θεοτοκόπουλο. Και αυτή τη δεκαπεντασύλλαβη φράση , που ήταν ικανή να εκφραστεί με τέτοια ακρίβεια :

Γονέοι που μ' εσπείρετε , κι από τα κόκκαλά σας

επήρα κι απ' το αίμα σας κι από την αναπνιά σας

Δ 309-10

Γ.Σεφέρης, Δοκιμές , Α'

επιμέλεια : Κ.Χαλέπη